

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
LORRAINE SCHEMBRI ORLAND**

Seduta tad-19 ta' Novembru, 2013

Citazzjoni Numru. 728/2000/1

Edward Engerer

vs

**Richard Attard u Herman Depasquale f'isimhom
proprio u ezercenti l-professjoni taghhom taht l-isem
'Richard J Attard & Co'**

Il-Qorti,

I. PRELIMINARI.

Rat ic-citazzjoni attrici datata 17 ta' April 2000 ipprezentata quddiem din il-Qorti kif diversament presjeduta, fejn espona : -

Illi l-attur flimkien mal-konvenuti kienu jahdmu flimkien u jaghtu servizzi ta' *accountants* u awdituri lid-diversi klijent taghhom.

Kopja Informali ta' Sentenza

Illi *ai termini* tal-ftehim ta' bejniethom l-attur kien intitolat li jithallas percentwali ta' hamsa u ghoxrin fil-mija (25%) mill-introjtu nett tal-partijiet u l-bilanc kien jinqasam bejn is-socji l-ohra fil-proporzjon ta' hamsin fil-mija (50%) lil Richard Attard u hamsa u ghoxrin fil-mija (25%) lis-socju l-iehor.

Illi l-attur fit-30 ta' April 1999 telaq minn din l-assocjazzjoni, pero` kien ghad fadallu jiehu l-25% lillu spettanti ghal diversi servizzi minnu resi li sallum il-konvenuti qeghdin jirriffjutaw li jhallsu.

Illi dan l-agir tal-konvenuti huwa detrimental ghall-attur.

Jghidu ghalhekk il-konvenuti ghaliex din il-Qorti: -

1. Ma ghandhiex tiddikkjara li l-attur huwa intitolat ghal sehmu mill-introjtu tax-xoghol li inghata lill-klijenti koncernati fil-grad ta' percentwali ta' hamsa u ghoxrin fil-mija (25%) fuq imsemmi.
2. Ma ghandhiex din il-Qorti tillikwida l-ammont li huwa attwalment dovut lill-attur, jekk hemm bzonn bl-opera ta' periti nominandi.
3. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu lill-attur is-somma li tigi hekk likwidata - kollox skont kif intqal fuq u ghar-ragunijiet fuq premissi.

Bl-ispejjes komprizi dawk ta' mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment mal-prezenti u ta' zewg ittri interpellatorji kontra l-konvenuti li minn issa jibqghu ingunti ghas-subizzjoni tagghom.

Rat li din il-kawza giet appuntata ghas-smigh mill-Qorti kif diversament presjeduta ghas-seduta tas-16 ta' Gunju 2000.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti Richard Attard u Herman Depasquale f'isimhom proprio u ezercenti l-professjoni tagghom taht l-isem 'Richard J Attard & Co' datata 2 ta' Gunju 2000 (fol 8) fejn esponew: -

1. Illi fl-ewwel lok, it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda, *stante* li l-istess talbiet u konsegwentement il-kawza proposta mill-attur huma ntempestivi ghaliex ghad hemm pendenti diversi debituri u kredituri tal-assocjazzjoni, u konsegwentement is-somma taghhom rispettiva la hi likwida u lanqas tista' tigi likwidata sakemm l-ammonti rispettivi dovuta lil jew minn l-assocjazzjoni, jigu sodisfatta flimkien mal-imghaxijiet, u dan kif ser jigi pruvat ahjar waqt it-trattazzjoni tal-proceduri odjerni.

2. Illi ghalhekk fit-tieni lok u minghajr pregudizzju ghas-suespost, il-konvenuti qatt ma rrifjutaw li jghaddu dak l-ammont dovut (jekk dan jirrizulta li hu l-kaz) lill-attur ghal sehm, izda dejjem iddikjaraw li ghandhom jigu l-ewwel migbura l-flus kollha dovuta lill-assocjazzjoni, kif ukoll li ghandhom jigu sodisfatta d-debituri kollha, u dan qabel ma jinqasam il-qligh (jekk imbaghad jirrizulta), u b'hekk it-talbiet attrici huma nfondati fil-fatt u fid-dritt u ghandhom jigu michuda.

3. Illi fit-tielet lok u minghajr pregudizzju ghas-suespost, it-talbiet attrici ghandhom ukoll jigu michuda ghaliex l-arrangement ta' bejn il-kontendenti kien wisq aktar komplessiv minn dak premess u s-sehem tal-attur ma kienx fil-percentwali pretiz.

4. Illi fir-raba' lok u minghajr pregudizzju ghas-suespost, kull sehem li tista' tiddikjara li hu dovut lill-attur din l-Onorabbli Qorti, ghandu jigi kalkolat wara li jittiehdu in konsiderazzjoni l-ammonti dovuta lill-assocjazzjoni u li jinqatghu d-debiti kollha tal-assocjazzjoni, inkluz spejjez generali tal-ufficcju, pagi, taxxa u kontribuzzjonijiet ta' *N.I.*, debituri ohra u l-facilita` ta' *overdraft* moghtija mill-bank, kif ukoll li jittiehdu in konsiderazzjoni *computer* fil-pussess tal-attur, kif ukoll dawk il-flus dovuta mill-klijenti tal-assocjazzjoni u li gew accettati u mizmuma minnu.

5. Illi ghalhekk it-talbiet attrici ghandhom jigu michuda bl-ispejjez *stante* li huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, u dan filwaqt li l-konvenuti qeghdin jirrizervaw id-dritt taghhom li jipprocedu kontra l-attur ghal dawk id-danni li qeghdin jigu

Kopja Informali ta' Sentenza

kkawzati permezz tal-mandat ta' sekwestru kawtelatorju minnu pprezentat, kif ukoll ghall-hlas ta' dawk l-ammonti dovuta lill-assocjazzjoni u li gew accettati u mizmuma minnu.

6. Salv eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat in-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur datata 12 ta' Gunju 2006 a fol 157 tal-process.

Rat in-nota responsiva tal-konvenuti ghan-nota ta' sottomissjonijiet tal-attur, datata 19 ta' Ottubru 2006 a fol 172 tal-process.

Rat il-verbal tas-seduta tas-6 ta' Dicembru 2006 mizmuma quddiem il-Qorti kif diversament presjeduta fejn deher Dr. Joseph A. Schembri ghall-attur u Dr. Veronica Aquilina ghall-konvenuti illi ddikjaraw illi m'ghandhomx sottomissjonijiet ohrajn xi jzidu ma' dawk imsemmija fin-noti taghhom. Il-kawza giet differita ghas-sentenza ghas-26 ta' April 2007; u l-verbali tas-seduti l-ohra kollha, inkluz dak tat-12 ta' Dicembru 2012 fejn b'Ordni tal-istess Qorti l-kawza baqghet differita ghas-sentenza ghat-30 ta' April 2013.

Rat is-surroga datata 16 ta' Jannar 2013 fejn din il-kawza giet assenjata lil din il-Qorti kif hekk presjeduta.

Rat il-verbal tas-seduta tat-30 ta' April 2013 mizmuma quddiem din il-Qorti kif hekk illum presjeduta fejn b'Ordni tal-Qorti l-kawza giet differita ghad-19 ta' Novembru 2013 ghall-istess skop tal-verbal precedenti.

Hadet konjizzjoni tal-provi prodotti.

II. KONSIDERAZZJONIJIET

Illi permezz ta' din il-kawza, l-attur, bhala eks-socju ta' ditta ta' awdituri qed jitlob li jithallas ta' sehmu ta' hamsa u ghoxrin fil-mija (25%) mill-introjtu nett tad-ditta sakemm telaq fit-30 ta' April 1999. Mill-provi jirrizulta li l-perjodu in

ezami huwa dak bejn l-1 ta' Jannar 1997 sat-30 ta' April 1999.

Il-konvenuti li huma s-socji rimanenti fid-ditta, eccipew l-intempestivita' ta' din l-azzjoni peress li s-somma li eventualment tista' tkun dovuta ma setghetx tigi likwidata . Sabiex l-attur jiehu sehemu jridu l-ewwel jigbru l-flus dovuti lill-assocjazzjoni u jissoddisfaw il-kredituri taghhom qabel ma jinqasam il-qliegħ. *Inoltre* qed isostnu li s-sehem tal-attur mhuwiex fil-percentwali mitluba imma l-arrangament bejniethom kien ferm iktar komplessiv.

Provi Prodotti

Xehed l-attur **Edward Engerer**,¹ u ddikjara li hu flimkien mal-konvenuti kienu ffurmaw assocjazzjoni ta' awdituri u bejniethom kien sar ftehim li jispecifica li kellu jippartecipa f'sehem ta' 25% mill-qliegħ, waqt illi l-konvenuti jzommu 75%, fil-kwoti ta' 50% għal Richard Attard u 25% għal Herman Depasquale. Meta telaq hu, eskluda li l-assocjazzjoni kienet f'xi sitwazzjoni finanzjarja prekarja. Kien sar *partner* fil-bidu tas-sena 1997.

Qal li zamm *computer* id-dar, u bi qbil ma' Richard Attard kellha titnaqqas Lm300 mill-ammont lilu dovut. *Inoltre* kien hemm qbil li jigi akkreditat b'ammont ta' Lm2,161.94 dovut lill-assocjazzjoni minn klijenti/debituri li kien ser izommhom hu, biex b'hekk id-dejn dovut lill-assocjazzjoni kien ser jitnaqqas b'dan l-ammont.

L-assocjazzjoni ntemmet fl-istess gurnata li telaq hu. Kwindi huwa jippretendi li l-*accounts* ta' l-assocjazzjoni għandhom isiru sat-30 ta' April 1999 u dak li jirrizulta li huwa dovut lilu jithallas minghajr ebda dewmien iehor.

Hu esebixxa sett ta' *accounts* minn Jannar sa Mejju 1997 kif ukoll lista ta' debituri li kellhom ftit qabel ma telaq mill-assocjazzjoni (**Dok EE1 u Dok EE2**).

¹ Affidavit a fol. 16 tal-process.

Qal li s-sistema ta' *accounting* tal-firm kienet fuq *accrual basis*. Zied ighid li ma kellux access ghad-dokumenti tal-*partnership* u ghalhekk kien jiddependi minn haddiehor biex isiru l-*accounts*. Talab diversi drabi biex isiru l-*accounts* izda dan ma sehnx.

L-attur ipproduca bhala xhud lil **Ian Schembri** li kien dahal jahdem mal-assocjazzjoni ffit qabel ma' telaq. Skont dan ix-xhud gie dikjarat quddiemu li l-attur kellu sehem ta' 25% mill-global, wara li jitnaqssu l-ispejjez kollha u ghalhekk kien 25 % tan-*Net realisable profits*.

Mart l-attur **Ramona Engerer**,² ikkoroborat il-verzjoni tieghu dwar ir-rata ta' partecipazzjoni ta 25% li kien igawdi mill-assocjazzjoni. Qalet ukoll li zewgha kien ghamel zmien idahhal paga ta' Lm250 fix-xahar li mbaghad tela' ghal xi Lm500 fix-xahar.

Konsegwentement, xehdet in **kontro-ezami** fis-seduta tat-12 ta' Gunju 2003. Meta giet mistoqsija x'kienet ir-raguni li wassal lil zewgha biex jitlaq mid-ditta konvenuta, irrispondiet li principalment kienet illi ghax-xoghol li kien qed jaghti, d-dhul ma kienx dak mistenni.

Qalet li hafna mill-klijenti tieghu kienu hbieb taghhom, u li zewgha dam mad-ditta konvenuta ghal medda ta' sentejn.

Xehed il-konvenut **Herman Depasquale**,³ u ezebixxa **Dok HD1** u **Dok HD2**, *fees received* ghas-snin 1997 u 1998. Hu dahal jahdem mad-ditta Richard Attard & Co. fis-sena 1993.

Spjega li f'dik l-epoka kien hemm zewg entitajiet, wahda Richard J. Attard & Co. li kienet tiehu hsieb xoghol ta' awditjar, waqt illi l-kumpanija kummercjali R.J. Attard & Co. kienet taghmel xoghol ta' *accounting*.

² Affidavit ezebit a fol. 29 tal- process.

³ Xhieda fis-seduta quddiem din il- Qorti, diversament presjeduta, fit-8 ta' Frar 2002 (a fol. 38 tal- process).

Kopja Informali ta' Sentenza

Il-hidma tieghu kienet esklussivament mad-ditta Richard J. Attard & Co. u cioe' fix-xoghol ta' awditjar.

Qal li l-attur dahal mad-ditta f' Jannar 1997, u l-ishma kienu nbidlu ghal 52% ghal Richard J. Attard, filwaqt li hu u l-attur kellhom 24% kull wiehed.

Dak iz-zmien kien sar ftehim mieghu, ma' Richard Attard u ma' l-attur, li l-ewwel elf lira fatturati tad-ditta jmorru biex jaqtghu r-rabtiet u l-obbligi tal-kumpanija.

Id-ditta kienet applikat u kisbet facilita' bankarja fl-ghamla ta' *overdraft* mill-APS Bank, li kienet sa Lm15,000 u dan fi Frar 1997. Pero', minhabba l-ispejjes, kienet intalbet zieda u l-Bank kien akkorda self addizzjonali ta' Lm5,000. Ghalhekk, il-kumpanija kellha *liability* ta' Lm20,000 mal-Bank f'forma ta' tnaqqis u mhux izjed forma ta' *overdraft*. Ghal din il-facilita` kienu dahlu garanti ghaliha hu, l-attur, Richard Attard, kif ukoll in-nisa rispettivi taghhom. Kienu wkoll ressu bi plegg xi polzi ta' assicurazzjoni fuq il-hajja.

Is-self ma kienx jithallas regolarment u l-arrangamenti li bihom beda jsir il-hlas tal-facilita` bdew isiru minn Novembru 2000, u cioe' wara li l-attur telaq mid-ditta. Sa dak iz-zmien il-facilita' kienet telghet ghal Lm21,600. Il-hlas li beda jsir minn Novembru 2000 kien skont ftehim iehor u ta' hlasijiet regolari ta' Lm100 fil-gimgha dovuti minnu u minn Richard Attard.

Sal-gurnata tas-seduta u cioe' sal-21 ta' April 2004, spjega li kien ghad baqa' pendenti xi Lm5,500/Lm6,000 mill-facilita`.

Bi ftehim li kien intlahaq bejniethom, il-klijenti li kien gab mieghu l-attur meta dahal fid-ditta, kien hadhom lura meta telaq mid-ditta.

Spjega li **Dok EE1** turi li Lm11,482.40 ghadhom flus dovuti minn debituri tad-ditta, waqt li l-attur gabar l-ammont ta' Lm2,161.64, minghajr ma hadhom id-ditta. Spjega li l-iskop ewlieni ta' dan id-dokument kien biex

Kopja Informali ta' Sentenza

tinghata stampa cara dwar x'ghandha tiehu d-ditta minghand id-debituri taghha.

F'pagna 51 tad-**Dok EE1** turi l-*profit & Loss Account tal-Partnership*. Sakemm l-attur baqa' socju fid-ditta ma kienx rega' sar ezercizzju iehor simili, sussegwenti ghal Mejju 1997.

Meta xehed fis-seduta tat-12 ta' Jannar 2005 huwa stqarr li:

“Mistoqsi jekk l-attur illi meta halla d-ditta kien wettaq certu xoghol illi tieghu ma kienx ghadu thallas, kellux il-jedd illi jircievi s-sehem tieghu meta jsir il-qsim u nwiegeb illi dan kellu.”

Iddikjara ukoll li:

“Nikkonferma ...li dak ix-xoghol jigifieri biex jigu determinati l-kredituri u l-ispejjez tad-ditta, baqa' sallum il-gurnata ma sarx.”

Spjega wkoll li s-Lm750 li l-attur kien jircievi kull xahar kien jehodhom akkont.

Prattikament sa Jannar 2005 l-ammont ta' Lm11,482 baqghu ma thallsux mid-debituri murija fuq il-lista E1.

Qal li la hu u lanqas l-attur qatt ma kienu azzjonisti fil-kumpanija Attard & Co. Ltd.

Gew prodotti **Joseph Zammit**, u **Edwin Mifsud** klijenti tal-attur. Joseph Zammit ikkonferma li baqa' jinqeda' bis-servizzi professjonali tal-attur u li d-ditti tieghu Toyland Limited hallas Lm483, filwaqt li Zammit General Stores Limited kellha thallas Lm632 bhala drittijiet professjonali lill-attur. Edwin Mifsud da parti tieghu xehed li meta l-attur telaq mid-ditta, l-bilanc li kien ghadu dovut mill-kumpanija tieghu thallas lil Edward Engerer, liema bilanc kien qrib il-Lm100. Sakemm damu jinqdew bis-servizzi professjonali tad-ditta konvenuta, il-pagamenti kienu jsiru kollha direttament lid-ditta konvenuta.

Xehed **Richard Attard**, ikkonferma x-xhieda precedenti ta' Herman Depasquale. Qal li mill-bidu nett kien ghamilha cara ma' l-attur, li taht l-ebda cirkostanza ma kien se jitlef il-kontroll tad-ditta Richard Attard & Co. Iddikjara li hu minn dejjem ried izomm 52% tal-qliegħ fil-kumpanija, waqt li 48% jinqasmu bejn l-attur u Depasquale.

Qal li meta l-attur kien għadu jagħmel parti mid-ditta, qatt ma kienu jaqsmu l-qliegħ għaliex dan ma kienx konsistenti.

Iddikjara li b'referenza għad-**Dok JAX** (ezebit a fol. 141 tal-process) l-attur xtaq li jsir rendikont ta' *management accounts* fuq *accruals basis*, liema talba ma gietx milqugħa minnu peress li kien isostni li dokumenti generati fuq dak il-metodu ma kienux ikunu rejalistici.

Eccezzjoni Preliminari – Intempestivita` tal-Azzjoni

Il-konvenuti eccipew li din l-azzjoni hija intempestiva peress li l-attur m'għandux jiehu sehemu qabel ma jithallsu lill-assocjazzjoni s-somom kollha dovuti.

Izda mill-provi jirrizulta li r-rendikont mitlub mill-attur ma setax jirnexxi u dan kien unikament minhabba n-nuqqas ta' kooperazzjoni tal-konvenuti, u speċjalment ta' Richard Attard li zamm l-informazzjoni mehtiega kollha taht il-kontroll tiegħu. Lanqas mhi impossibbli li wiehed jasal għall-likwidazzjoni tas-sehem tal-attur, speċjalment f'dan il-kaz meta id-debituri u kredituri huma magħrufa u s-sehem ta' kull socju jista jigi stabbilit.

Għalhekk din l-eccezzjoni qed tigi michuda.

Eccezzjonijiet fil-mertu

Il-konvenuti eccipew li qatt ma irrifjutaw li jgħaddu l-ammont dovut lill-attur izda fl-istess waqt, bl-azzjonijiet tagħhom għamluha mpossibbli għalih biex jillikwida l-ammont dovut. *Inoltre* għamlu riferenza għal diversi debiti tal-assocjazzjoni li dwarhom, izda, ma ressqux prova (ad

es. taxxa dovuta, kontribuzzjonijiet tal-NI). Dawn huma spejjez rikorrenti li normalment huma inkorsi matul il-gestjoni ta' kwalunkwe professjoni. Minnhabba karenza ta' prova il-Qorti ser tghaddi ghal-likwidazzjoni fuq bazi *arbitrio boni* viri kkalkolat abbazi tad-dhul nett li s-socji stess stabbilew ghalhom. Wiehed jifhem ghalhekk li meta stabbilew dawn l-ammonti gja hadu in konsiderazzjoni l-ispejjez rikorrenti li jkollhom jirrinfacjaw ghall-operat professjonali taghhom.

Dwar is-self mill-Bank APS jirrizulta li dan is-self ittiehed mill-komparenti kollha u li koll iggarantixxu l-hlas favur il-Bank. Il-Qorti ghalhekk ser tiehu konjizzjoni tad-dejn fil-konsiderazzjonijiet finali taghha.

Konsiderazzjonijiet ta' Dritt

Mhuwiex kontestat mill-partijiet li kienu socji f'ditta ta' awdituri bl-isem *Richard J Attard & Co.* ghalkemm ma jaqblux fuq ir-rata ta' partecipazzjoni tal-attur f'din is-socjeta`.

L-Artikolu 1644 tal-Kodici Civili jikkontempla n-nozjoni ta' socjeta' u jiddefiniha bhala "*kuntratt li bih tnejn minn nies jew izjed jiftiehm u li jqieghdu xi haga in komun, sabiex jaqsmu l-qligh li b' hekk jistghu jiehd u*" waqt li **L-Artikolu 1650** jiddefenixxi socjeta' partikolari bhala "*dik li jkollha b' oggett xi hwejjeg partikolari, jew l-uzu taghhom, jew il-frottijiet li jistghu jittiehd minnhom, jew xi impriza partikolari jew l-ezercizju ta' xi sengha jew professjoni*".

Fil-kaz in dizamina l-oggett tal-assocjazzjoni huwa l-ezercizju tal-professjoni ta' awditur fil-konfront tal-klijenti taghha.

Izda fl-Artikolu 1233 (f) tal-Kodici Civili Kap 16 tal-ligijiet ta' Malta li jirregola Socjetajiet bejn Terzi - "*Civil Partnerships*", insibu li l-ligi timponi *ad validitatem* u mhux *ad probationem tantum*, il-forma skritta fil-kaz tas-socjetajiet civili u li fil-kaz ta' skrittura privata din ghandha, taht piena ta' nullita', tigi ffirmata mill-partijiet kollha.

Ghalhekk f' dan il-kaz in dizamina, ghalkemm ma nghatat ebda eccezzjoni f' dan is-sens, huwa essenzjali – ghad-determinazzjoni tad-definizzjoni tar-rabta u rapport ezistenti bejn il-kontendenti - li jigi stabbilit jekk il-ftehim bejn il-*founder members* kienx sar bil-mitkub; ghax fin-nuqqas ta' tali ingredjent ta' forma, il-figura ta' socjeta' Civili ma tistax tikkonfigura. Difatti ma saret l-ebda prova dwar kitba li tirregola s-socjeta' u l-partijiet huma konkordi li kitba simili ma saritx.

Fil-kawza odjerna kellu jsir *pooling* ta' certu xoghol professjonali u distribuzzjoni ta' profitti bejniethom, b' Richard Attard, inkarigat mill-parti ammistrattiva ta' l-assocjazzjoni. Minn dak li johrog mir-rizultanzi processwali, dak li jezisti bejn il-kontendenti huwa ftehim konsistenti f' semplici "*contribution and division of profits*" u ma humiex applikabbli ghalih in-normi li jigvernaw is-socjetatijiet civili *a tenur* tal-Artikoli 1644 *et seq.* tal-Kodici Civili.

Illi in tema legali gie osservat mill-gurisprudenza interpretattiva li trattandosi ta' assocjazzjoni, il-massa tal-qligh igib stat ta' komunjoni *pro tanto* bejn l-assocjati u ghalhekk huma applikabbli r-regoli tal-komunjoni – (App. Kumm. - **Giuseppe Zammit vs Carmelo Zahra** - 14.11.1958), u ghalhekk ukoll ikun necessarju li ssir il-likwidazzjoni jew inkella dak is-socju illi jkollu l-kotba f' idejh jaghti kont regolari ta' l-attivitá ta' dik is-socjeta' ghall-imghoddi, ghaliex mhux gust illi dak is-socju jibqa' sejjer b' kollox a dannu ta' haddiehor - (**Giovanni Lanzon vs Giuseppe Vella** – App. Civ. 12 ta' Jannar 1948).

Illi b' applikazzjoni ta' dawn il-principji, l-attur fil-kaz in dizamina, kellu d-dritt li jesigi r-rendiment tal-kontijiet *da parti* ta' minn huwa inkarigat mill-amministrazzjoni ta' l-assocjazzjoni, kif ukoll jitlob, kif ghamel, il-likwidazzjoni ta' sehemu mill-assocjazzjoni u dan in bazi ghall-principju li hadd m'hu obligat jibqa' fi stat ta' **komunjoni. [Art.496 tal-Kap.16].**

Ta' min jinnota li bejn il-kontendenti ma hemmx relazzjoni ta' imghallem u impjegat, izda, kif fuq indikat, kien hemm

Kopja Informali ta' Sentenza

stat ta' komunjoni li seta' jigi terminat b' rikjesta ghax-xoljiment tal-komunjoni u l-konsegwenzjali likwidazzjoni.

Jigi osservat *in propositu*, li l-process ta' likwidazzjoni jinvolvi komputazzjoni tal-valur tas-sehem ta' l-assocjati, kif ukoll, il-valur finanzjarju tal-kontribut inizjali tal-membri li waqqfu l-assocjazzjoni.

Dak li kellu dritt jitlob l-attur huwa x-xoljiment, u likwidazzjoni ta' dak li hu dovut lilu ghax-xoghol li kien ghamel qabel it-talba ghall-likwidazzjoni, u tal-klijenti li originarjament huwa kien gab lil grupp biex setghet titwaqqaf l-assocjazzjoni. Illi anke f' dan ir-rigward tapplika l-massima *onus probandi incumbit ei qui dicit non ei qui negat*. Huwa l-oneru ta' l-attur li jressaq provi u jitlob il-produzzjoni tad-dokumenti mehtiega sabiex tkun tista' ssir tali likwidazzjoni.

Mill-assjem tal-provi jirrizultaw is-segweni kostatazzjonijiet:-

- i. Li l-attur gab klijenti mieghu meta dahal fid-ditta.
- ii. Li meta telaq diversi klijenti baqghu mieghu.
- iii. Ghandu jigi addebitat l-ammonti ta' Lm300 u Lm2,161.64 peress li ghandu jitqies li gja thallas tagghom.
- iv. *Id-debtor's list* **Dok EE1** datat 9/3/1999 juri li d-ditta kellha tigbor Lm35,495.76 li, skont Herman Depasquale, kien ghad fadalilhom jigbru Lm11,482.40.
- v. Il-partijiet kienu jithallsu permezz ta' *drawings on account* u mhux b'salarju. L-attur u Herman Depasquale kienu jithallsu bejn Lm500 u Lm750 fix-xahar filwaqt li Richard Attard kien jithallas id-doppju.
- vi. Somma ta' Lm1,000 fix-xahar kienet tithallas biex taghmel tajjeb ghad-dejn tal-assocjazzjoni li minnha Lm400 fix-xahar kienet tithallas lill-kumpanija ta' Richard Attard. (Ara xhieda ta' Richard Attard in kontro-ezami a fol. 147). Attard qal ukoll "*M'inhiex cert pero` jekk l-attur*

kont gharraftu li l-kumpanija kienet qiegħda tiehu madwar Lm400 fix-xahar minn dawk l-Lm1,000.

vii. Fil-kors tal-assocjazzjoni tagħhom, il-partijiet kienu ottjenew *overdraft facility* mill-APS Bank Limited ta Lm15,000 u sussegwentement self ta' Lm5,000. Dan is-self li għalih għamlu tajjeb il-partijiet personalment, beda jithallas lura wara li telaq l-attur mid-ditta u b'poloz ta' assikurazzjoni tagħhom li minnhom f'isem Richard Attard issarraff u l-valur percepit gie akkreditat lil-*loan*.

Qaghada Finanzjarja

Il-konvenuti sostnew li d-ditta kienet f'qagħadha finanzjarja xejn tajba meta telaq l-attur. Izda ma pproducew ebda dokument biex juru li kienu qed joperaw b'telf. Wiehed jippretendi li ditta ta' accountant tipproduci *accounts* regolarment mizmuma u minghajr ebda dilungar, izda il-konvenuti llimitaw ruhhom biex jipproducu *statements* bankarji dwar is-self mill-Bank APS , u ddikjaraw li mill-pagamenti dovuti mill-klijenti tagħhom (ammontanti għall Lm35,495.76)kien għad faddlilhom jigbru total ta' Lm11,482.40 (Ara xhiedha ta' Hermann Depasquale). Għalhekk gabru kwazi zewg terzi mill-ammont dovut. *Inoltre* l-informazzjoni esebita bhala **DOK HD1** u **HD2 (Income and Expenditure Account)** mill-istess konvenut Depasquale, juri li fis-sena 1997 ircevw bhala *fees* Lm34,065 u Lm41,850 fis-sena 1998. *Inoltre* dawn id-dokumenti, li huma ffirmati mill-assocjati kollha juru li kien hemm Lm11,754 u Lm15,884 rispettivament bhala "*Excess of Income over Expenditure.*"

Apparti dan kollu, l-assocjazzjoni baqghet thallas Lm400 fix-xahar lill-kumpanija ta' Richard Attard.

Jidher, *inoltre* mid-dokument EE1 li kellhom *a good client base*.

Għalhekk il-Qorti tista' tikkonkludi li l-qagħada finanzjarja ma kenitx hazina kif jixtiequ jpinguha l-konvenuti għaliex il-figuri li għandha quddiemha juru ben altru.

Rata ta' partecipazzjoni

Dwar ir-rata ta' partecipazzjoni tal-attur, hemm konflitt bejn il-verzjoni tieghu u dik tal-konvenuti. Dawn jghidu li sehemu hu ta' 24% u mhux 25%. Madanakollu il-verzjoni tal-attur huwa kkorroborat mix-xhieda mhux biss ta' martu imma ta' Ian Schembri li sahaq li Richard Attard kien semmielu din ir-rata ta' 25% fir-rigward tal-attur quddiemu stess: "*Il-persentaggi tal-ishma kienu maqsumin bejn Richard Attard, Edward Engerer u Herman Depasquale, kienu ssemewli mis-Sur Attard innifsu bhala hamsin fil-mija u hamsa u ghoxrin fil-mija rispettivament.*"⁴

Il-Qorti tenut kont ta' din il-korroborazzjoni ser taccetta t-tezi tal-attur li l-partecipazzjoni tieghu kienet fir-rata ta' 25% mill-qligh.

Kontabbilta`

Riferibbilment ghall-'*management account*' esebit bhala DOK JAX (fol 141) jidher li filwaqt li Lm3,527 kien akkreditat lil Richard Attard, Lm811.50 kull wiehed kellu jithallas lill-attur u lil Herman Depasquale rispettivament ghall-perjodu Jan-May 1997. L-konvenut Attard spjega li *management accounts* ma regghux saru ghaliex "*dak id-dokument kien iggenerat fuq sistema ta' accruals basis.*" (fol. 148).

Dwar dan id-difensur tal-konvenuti taghmel referenza fin-Nota Responsiva taghha (fol. 172) ghal **Dok EE2** *profit & loss account* fejn l-attur ha in konsiderazzjoni l-ammont ta' Lm1,871.00 li nhadem fuq *accruals basis* liema sistema giet deskritta mid-difensur tal-konvenuti bhala wahda "*mhux daqstant realistika*", kuntrarjament ghas-sistema tal- *cash basis*.

F'**Spicer and Pegler's** fil-ktieb *Book-keeping and Accounts* (pg 161) insibu li:

⁴ Fol. 76 tal-process in kontro-ezami.

“Accruals Concepts: Revenue is included in accounts when earned rather than when money is received. Costs are included when incurred rather than when paid. Revenues dealt with in the profit and loss account are then matched with associated costs in order to determine profit.”

Fil-ktieb *Cornerstones of Financial and Managerial Accounting* ta' **Jefferson P. Jones, Dan L. Heitger, Maryanne M. Mowen u Don R. Hansen** insibu li :

“Under cash- basis accounting, revenue is recorded when cash is received, regardless of when it is actually earned. Therefore, cash- basis accounting does not link recognition of revenues and expenses to the actual business activity but rather the exchange of cash. In addition, by recording only the cash effect of transactions, cash-basis financial statements may not reflect all of the assets and liabilities of a company at a particular date. For this reason, most companies do not use cash-basis accounting.

Accrual-basis accounting is superior to cash-basis because it links income measurement to selling, the principle activity of the company. In contrast to cash basis accounting, accrual accounting is a more complex system that records cash and non cash transactions.”

Hu principju ben maghruf fil-kontabbilta' li l-kotba tal-kummercjant ghandhom jharsu l-principji maghrufa bhala l-*“matching”* u l-*“accruals”* u l-kotba jinzammu fuq il-principju ta' *accruals accounting* u mhux *cash accounting*, u cioe' li d-dhul kollu kemm hu ffatturat u li ghalih gja thallas tieghu, kif ukoll dak d-dhul iffatturat imma ghadu ma thallasx tieghu, jew dak id-dhul li jirrapprezenta xoghol li sar imma ghadu ma giex iffatturat ghandu jigi mqabbel ma' l-ispejjez kollha kemm dawk li ghalihom il-kummercjant ircieva fattura, kif ukoll stima ghal dawk l-ispejjez li jappartjenu ghal sena fiskali imma li ghalihom ma jkunx ghadu rceva l-fattura (*Accruals*). Wara li jsir dan biss li wiehed ikun jista' jasal ghall-qligh jew telf. Fin-nuqqas, ma tohrogx stampa cara ta' kemm verament

wiehed ikun ghamel qligh jew telf, u dan semplicement ghaliex taht il-*cash accounting* wiehed ma jirrikonoxxi dhul jekk ma ga thallasx tieghu u ma jaghtix kaz ta' spejjez jekk ma jkunx irceva fattura.

Likwidazzjoni 'Arbitrio Boni Viri'

Jirrizulta ammess mill-konvenuti li l-attur ma kellux access ghall-informazzjoni necessarja sabiex is-sehem tieghu jigi stabbilit u likwidat. Difatti l-konvenuti t-tnejn ammettew li l-'management accounts' (**DOK JAX1**) qatt ma saru izjed wara l-ewwel xhur tas-sena 1997 u l-ahhar 'balance sheet' li nghatat lill-attur kienet dik ghall-istess perjodu (Jan-May 1997).

Din il-Qorti ssibha ghal kwantu stramba li ditta ta' awdituri ma kienux jaghtu rendikont perjodiku lil xulxin dwar l-amministrazzjoni tad-ditta, dwar id-dhul u hrug, assi u djun u li ma nzammitx kontabbilta' regolari. *Inoltre* l-attur talab ripetutament li jinghata l-*accounts* imma gie injorat kif gie ammess mill-konvenuti stess fix-xhieda taghom. Ghalkemm mhumieq kummercjanti, professjonisti huma obbligati li jzommu sistema ta' kontabbilta' *ai fini* tat-taxxa u VAT u r-riluttanza manifesta tal-konvenuti li jipprovdu 'profit and loss accounts' u 'balance sheet' ghall-perjodu in kwistjoni ma treggix meta bilfors kellhom jipprovdu din l-informazzjoni lill-awtoritajiet tat-taxxa u VAT.

Kien ghalhekk impossibbli ghall-attur li jressaq il-prova tal-konsistenza tal-assi u tal-*profit & loss* ghall-perjodu in kwistjoni sabiex jistabilixxi bir-reqqa is-sehem spettanti lillu. Din l-informazzjoni kienet fil-pussess u taht il-kontroll tal-konvenuti li ma kkooperaw xejn mat-talbiet gustifikati tieghu.

L-attur ma baqaghlu xelta hlief li jistrieq fuq talba ghall-likwidazzjoni *arbitrio boni viri*, peress li d-dritt li kellu sabiex jitlob li jigi pprezentat rendikont tal-amministrazzjoni baqa' ma giex esegwiet. Kieku sar u gie accettat, kien iservi bhala bazi ghal-likwidazzjoni tal-kumpens.

Il-Qorti ghalhekk ser taghmel is-segweni kalkoli:-

a) Is-socji kienu jiehdu *drawings on account* bejn Lm500 u Lm750 fix-xahar u ghalhekk il-Qorti ser tiehu bhala bazi l-ammont medju ta' dhul issuggerit mid-difensur tal-attur ta' Lm620 fix-xahar li, ghall-perjodu bejn Jan 1997-April 1999 jaghmel Lm620 X 28 xahar = **Lm17,360** hlas akkont ta' sehemu **€40,437.92**;

b) Id-dhul li l-partijiet kienu qablu li ghandhom jircievu mid-ditta mensilment kien ta' Lm750 kull wiehed ghall-attur u ghal Herman Depasquale rispettivamente, u Lm1,500 ghall-Richard Attard - b'kollox dhul miftiehem li kien jammonta ghal Lm3,000 fix-xahar. Fid-**Dok. EE2** dan jidher li baqa' kostanti ghaliex taht *Partners' Allowance* hemm imnizzel l-ammont ta' Lm15,000. Ma' dan wiehed ghandu jzid Lm4,490 ibbazat fuq il-qligh nett ta' Lm1,871 ddikjarat ghal hames xhur tas-sena 1997 (**Dok. EE2**). Ghalhekk id-dhul li kien hemm ghad-distribuzzjoni bejn il-partijiet globalment kien ta' Lm36,000 + Lm4,490 = Lm40,490 fis-sena - €94,316.33. Il-Qorti taqbel mas-suggeriment tal-attur li hu ragjonevoli li dan ghandu jizjed bir-rata ta' 10% kull sena.

c) Il-Qorti ma taqbilx mat-tezi tal-attur li ma dan ghandu jizjed l-ammont ta' mill-inqas Lm12,000 fis-sena rapprezentanti *work in progress* peress li parti mix-xoghol li sar kemm qabel ma dahal fid-ditta bhala socju kif ukoll tul il-perjodu in ezami huwa rifless fid-*debtor's list* li jinkludi ammonti dovuti minn klijenti li baqghu jahdmu mal-attur. Il-Qorti izda ser tillikwida *arbitrio boni viri* ammont ta' €10,000 li ghandu jithallas lill-attur bhala sehemu mill-*work in progress*. Kwalsiasi somma dovuta lill-attur ulterjorment meta jsiru il-konteggi kif suppost ser jigi kontrakkambjat peress li l-Qorti mhix ser tnaqqas minn sehemu:-

i. l-ammont li ghadu ma thallasx mid-debituri tad-ditta (25% ta' Lm11,482.40);

ii. Is-sehem dovut ghall-hlasijiet li gja saru lil APS Bank Limited fuq il-*loan* u *overdraft account* qabel il-*cut off date* imsemmi fil-paragrafu segweni.

e) Madanakollu l-attur ghandu jhallas 25% tal-bilanc rimanenti dovut lil APS Bank Limited b'*cut off date* li qed jigi stabbilit *ai fini* ta' din is-sentenza fil-11 ta' April 2003 fejn il-bilanc (qabel ma tnaqqas is-*surrender value* ta' polza ta' assikurazzjoni f'isem Richard Attard) hu ta' Lm13,085 -sehem l-attur hu ghalhekk fl-ammont ta' Lm3,271.25 minn dan id-dejn.(€7619.96).

e) L-attur ghandu jinghata kreditu ta' 25% tas-somma ta' Lm400 imhallas kull xahar mid-ditta lill-kumpanija *R.J. Attard & Co. Ltd* tul il-perjodu ta' 28 xhur in ezami u dan ghaliex dawn il-hlasijiet saru lill-kumpanija li fiha l-attur ma kellu ebda sehe, interess jew beneficcju. *Inoltre* jirrizulta mix-xhieda ta' Richard Attard stess, li huwa s-socju flimkien ma' martu f'din il-kumpanija, x'aktarx l-attur lanqas kien jaf b'dawn il-hlasijiet li bbenefikaw biss lil Richard Attard indirettament. Bhala kompartecipi fir-rata ta' 25% ghandu kreditu ghal dawn il-benefikati ammontanti ghal Lm25% ta' Lm400 X 28 = Lm2,800 (€6522.24). Dan il-kreditu hu dovut biss fil-konfront ta' Richard Attard li gawda esklussivament mill-benefikat rapprezentat minn dawn il-hlasijiet.

Likwidazzjoni Finali

Ghaldaqstant il-Qorti waslet ghas-segweni komputazzjonijiet *arbitrio boni viri* u qed tistabbilixxi s-sehem tal-attur skont dan li gej:-

Ghas-sena 1997 - 25% ta' Lm40,490 -	Lm10,122
Ghas-sena 1998 - 25% ta' Lm44,539 -	Lm11,135
Ghas-sena 1999 (hames xhur)(Lm48,992.9) -	<u>Lm 4,082.</u>
Total Dovut -	Lm25,339 =
	€ 59,023

Hlasijiet jew krediti gja percepti:-

€40,437 + €698 (Lm300) + €5,035 (2,161.64)	<u>€46,170</u>
Bilanc dovut lill-attur	€12,853+
Ma dan wiehed ghandu jzid:-	
Sehem mill-works in progress	<u>€10,000</u>

€22,853

Minn dan it-total ghandu jitnaqqas sehemu mid-dejn
dovut lill-APS Bank Limited €7,619.96 -
Total nett dovut mill-konvenuti **€15,233**

Kreditu kontra Richard Attard wahdu
(Lm2,800) : - **€6,522**

III. KONKLUZJONI.

Illi ghalhekk ghal dawn il-motivi, din il-Qorti, **taqta' u tiddeciedi**, billi fil-waqt li **tichad** l-ecezzjonijiet tal-konvenuti, **tilqa' t-talbiet attrici** skont dan li gej:-

1. **Tilqa'** l-ewwel talba attrici u tiddikjara li l-attur huwa intitolat ghal sehemu mill-introjtu tax-xoghol li nghata lill-klijenti koncernati fil-grad ta' percentwali ta' hamsa u ghoxrin fil-mija (25%) fuq imsemmi.

2. **Tilqa'** t-tieni talba attrici u ghar-ragunijiet spjegati fis-sentenza tillikwida l-ammont dovut mill-konvenuti *arbitrio boni viri* fl-ammont ta' hmistax-il elf, mitejn u tlieta u tletin ewro (€15,233) dovuti mill-konvenuti fi kwoti indaqs bejniethom u fl-ammont ulterjuri ta' sitt elef, hames mija u tnejn u ghoxrin ewro (€6,522) dovuti mill-konvenut Richard Attard wahdu, b'dan li kull bilanc rimanenti dovut lil APS Bank Limited fuq il-*loan u overdraft account* mahrug mid-ditta jibqa' ir-responsabbilta' esklussiva tal-konvenuti, u b'dan ukoll li kull bilanc rimanenti dovut mid-debituri tad-ditta skont id-dokument EE1 li ma baqghux jahdmu mal-attur, jkunu a beneficciu esklussiv tal-konvenuti.

3. **Tikkundanna** lill-konvenuti fi kwoti indaqs bejniethom sabiex ihallsu lill-attur is-somma hekk likwidata ta' hmistax-il elf, mitejn u tlieta u tletin ewro (€15,233) u tikkundanna lil Richard Attard wahdu biex ihallas lill-attur is-somma hekk likwidata ta' sitt elef, hames mija u tnejn u ghoxrin ewro (€6,522) bl-imghaxijiet legali mid-data tas-sentenza sal-pagament effettiv.

Kopja Informali ta' Sentenza

L-ispejjez kollha, komprizi dawk tal-mandat ta' sekwestru prezentat kontestwalment mac-citazzjoni u ta' zewg ittri interpellatorji jithallsu mill-konvenuti fi kwoti indaq bejniethom.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----